

Centraal Planbureau
Planbureau voor de Leefomgeving

Effecten op
economie
en milieu

Hoofdstuk 13
bijlage
CDA

Keuzes in Kaart
2013-2017

*Een analyse van tien
verkiezingsprogramma's*

13.4 CDA

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van de door het CDA voorgestelde maatregelen en hun effecten op de overheidsfinanciën. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2012 en betreffen allemaal afwijkingen ten opzichte van het basispad zoals weergegeven in Economische Verkenning 2013-2017.⁴⁶

13.4.1 Ombuigingen CDA

Het CDA buigt 19,7 mld euro in 2017 om op de collectieve uitgaven.

Arbeidsvoorwaarden collectieve sector

- De nullijn in de zorg in 2013 en 2014 leidt tot een beperkte ombuiging op een deel van de ambtenarensalarissen. De maatregel heeft geen structureel effect. (CDA_035)

⁴⁶ Merk op dat de genoemde bruto bedragen niet altijd direct gerelateerd zijn aan de budgettaire omvang van de specifieke beleidswijzigingen. De reden is dat bij wijzigingen ten opzichte van het Begrotingsakkoord 2013 technisch niet de netto wijziging is ingeboekt, maar een dubbele boeking heeft plaatsgevonden: enerzijds de volledige terugboeking van het betreffende onderdeel uit het Begrotingsakkoord 2013 en anderzijds de boeking van een eventueel alternatief beleidsvoorstel.

Openbaar bestuur

Het CDA bezuinigt 2,2 mld euro op de bestuur- en apparaatkosten bij Rijk, lokaal bestuur en zbo's zoals UWV (inclusief een tijdelijk besparingsverlies van ruim 20%). Deze ombuigingen hebben vooral betrekking op de functie openbaar bestuur, maar slaan ten dele ook neer bij de functies veiligheid (bijvoorbeeld Dienst Justitiële Inrichtingen en ondersteuning voor de rechtspraak), defensie (bijvoorbeeld defensie telematica organisatie) en bereikbaarheid (Rijkswaterstaat), waardoor bij de functie openbaar bestuur een besparing van 1,8 mld euro resteert.

- Bij het Rijk en zbo's worden de uitgaven bij het openbaar bestuur taakstellend met 0,6 mld euro beperkt. Het CDA wil de taken van Rijk en zbo's beperken, zbo's fuseren en/of integreren met ministeries, besparen op ict bij de belastingdienst en diplomatie afslanken. (CDA_001, CDA_164)
- Bij het lokaal bestuur wil het CDA 1,2 mld euro korten op het gemeente- en provinciefonds. Het CDA wil meer samenwerking tussen uitvoeringsdiensten van gemeenten en vermindering van de taken van provincies. (CDA_182)

Veiligheid

- Een deel van de korting op het apparaat slaat neer bij de uitvoerende diensten van de ministeries van Veiligheid en Justitie en Binnenlandse Zaken (0,3 mld euro). (CDA_001)
- Het CDA legt een taakstellende korting op politie en justitie op (0,1 mld euro). (CDA_143)
- Het CDA decentraliseert de Justitiële Jeugdinrichtingen en de Raad voor de Kinderbescherming en legt hierbij een taakstellende korting van 0,1 mld euro op. (CDA_146)

Defensie

- Het CDA bezuinigt 0,1 mld euro op defensie. Naast een beperkte taakstellende korting slaat een klein deel van de apparaatkorting neer bij defensie. (CDA_001, CDA_148)

Bereikbaarheid

- Het CDA bezuinigt 0,5 mld euro op de aanleg van wegen. (CDA_089, CDA_139)
- Het CDA bezuinigt 0,1 mld euro op het openbaar vervoer (regionaal spoor en bdu). (CDA_085)
- Daarnaast leidt de apparaatkorting tot een beperkte besparing op de functie bereikbaarheid (met name Rijkswaterstaat). (CDA_001)

Milieu

- De maatregelen uit het Begrotingsakkoord worden teruggedraaid. De 0,2 mld euro die hiermee worden uitgespaard, worden voor de helft op een andere wijze aan natuurmaatregelen besteed (zie bij intensiveringen). (CDA_075)
- Het CDA gaat de EIA, MIA, VAMIL en MEI samenvoegen tot één regeling met heldere voorwaarden en transparante cumulatieregels: de regeling Aftrek Groene Investerings (AGI). Deze maatregel heeft geen effect op het overheidsbudget. (CDA_078)

Onderwijs

- Het CDA wil de studieduur van studenten versnellen door invoering van een nieuw systeem van prestatieprikkels op basis van behaalde studiepunten per jaar. Daarbij zetten zij in op een besparing van 0,3 mld euro. (CDA_064)
- Het CDA verlaagt de leerlingbudgetten voor zittenblijvers in het primair en voortgezet onderwijs met 0,3 mld euro. (CDA_058)
- Het CDA kort 0,1 mld euro op de rijksbijdrage in het hoger onderwijs voor verlaging overhead. (CDA_132)
- De regeling impulsgebieden wordt afgeschaft. Hierdoor wordt 0,1 mld euro bezuinigd op achterstandsmiddelen voor scholen in specifieke postcodegebieden. (CDA_169)
- Het CDA bezuinigt 0,1 mld euro in 2017 en 0,5 mld euro structureel op de ov-studentenkaart door deze om te zetten in een studenten-ov-chipkaart met een reistegoed van maximaal 60 euro per maand. (CDA_068)
- Het leermiddelenbudget in het voortgezet onderwijs wordt verlaagd resulterend in een besparing van 0,1 mld euro. (CDA_059)
- Kunstopleidingen gaan selecteren aan de poort waardoor minder studenten deelnemen. Hiermee wordt 0,1 mld euro bespaard. (CDA_131)
- Het opleidingsaanbod in het hoger onderwijs wordt beperkt, resulterend in een besparing van 0,1 mld euro. (CDA_130)
- Het CDA buigt 0,1 mld euro om op middelen voor schakelklassen en zomerscholen. (CDA_134)

Zorg

- De extra verhoging met 0,4 mld euro van de tarieven voor verzorgingshuizen en verpleeghuizen, waarmee in het basispad is gerekend, wordt ongedaan gemaakt. (CDA_049)
- Er wordt 0,4 mld euro bespaard op het budget voor de WMO door de eerste drie uur huishoudelijke verzorging per maand voor eigen rekening te laten komen van de mensen die thuiszorg krijgen en door de rijksbijdrage in 2013 en 2014 niet te indexeren. (CDA_056, CDA_128)
- De eigen bijdragen AWBZ gaan in 2014 omhoog met 0,4 mld euro. Het betreft een verhoging van het minimale tarief voor de eigen bijdragen extramuraal, en het vereenvoudigen en verhogen van de eigen bijdragen volgens het rapport van de Brede Heroverweging Langdurige Zorg uit 2010. (CDA_047, CDA_126)
- Het CDA bespaart 0,7 mld euro op de huidige extramurale AWBZ zorg door middel van drie maatregelen. Bij een indicatie korter dan 6 maanden vervalt de aanspraak op persoonlijke verzorging. Voor persoonlijke verzorging en begeleiding gaat de norm voor gebruikelijke zorg omhoog van 60 minuten naar 90 minuten per week. Dat betekent dat de hoeveelheid verleende zorg met 6% afneemt. De budgetten worden dienovereenkomstig gekort. De resterende aanspraak op begeleiding wordt overgeheveld van de AWBZ naar de WMO, dus naar gemeenten. Aangenomen dat gemeenten beter maatwerk kunnen leveren, is gerekend met een doelmatigheidswinst van 5%. (CDA_052, CDA_053, CDA_057)

- Vanaf 2016 worden bij de intramurale AWBZ de functies wonen en zorg gescheiden voor nieuwkomers. Dat heeft een aanzuigende werking op mensen die nu nog geen gebruik maken van AWBZ zorg omdat ze de huidige woonvoorzieningen niet acceptabel vinden. Gerekend is met een aanzuigende werking van 5%. Bij de functie zorg kan men onderscheid maken tussen behandeling, verpleging, verzorging en begeleiding. De component behandeling wordt overgeheveld naar de Zvw. Op de componenten verzorging en begeleiding zijn dezelfde versoberingen van toepassing als op de huidige extramurale AWBZ zorg (zie voorgaande bullet). Per saldo heeft het scheiden van wonen en zorg een besparing tot gevolg van 0,3 mld euro in 2017, oplopend naar 0,8 mld euro structureel. (CDA_045)
- Het CDA introduceert een stelsel van vouchers voor de verpleging en de versoberde verzorging die in de AWBZ achterblijft. Met de voucher kan men zelf zorg inkopen bij gecertificeerde zorgaanbieders. Het vouchersysteem zal vanwege de grotere keuzevrijheid ook een aanzuigende werking hebben, ook al kan de voucher alleen besteed worden aan gecertificeerde zorg. Gerekend is met 5%. Het CDA bepaalt de waarde van een voucher op 80% van de kosten van zorg. Zodoende levert het vouchersysteem een besparing op van 0,1 mld euro in 2017, oplopend naar 0,4 mld euro structureel. (CDA_046)
- Door deze hervorming zijn de zorgverzekeraars niet meer betrokken bij de uitvoering van de AWBZ (behoudens de overheveling van de component behandeling naar de Zvw). De kostenstijging met 0,4 mld euro waarmee in het basispad hiervoor is gerekend treedt niet op. (CDA_050)
- Via het verder uitwerken van het stelsel van gereguleerde marktwerking en een aantal prijsmaatregelen bespaart het CDA 1,0 mld euro in 2017, structureel 1,5 mld euro. De groei van het volume van de ziekenhuiszorg wordt verlaagd van 2,5% naar 2% per jaar door convenanten en budgettering. Daarnaast gaat het om het sluiten van een aantal spoedeisende eerste hulpdiensten bij ziekenhuizen, het aanbesteden bij ziekenhuizen van de topreferente zorg, het scherper inkopen van medische technologie en dure geneesmiddelen en het harmoniseren van de duur van de medische opleiding naar EU-normen. (CDA_023, CDA_022, CDA_027, CDA_034, CDA_037, CDA_124)
- Het CDA laat het eigen risico Zvw ongewijzigd op 350 euro per volwassene. Er geldt geen bijdrage voor het bezoek aan de huisarts. Wel wordt een extra eigen bijdrage van 25 euro van de kosten gevraagd voor het bezoek aan de algemene huisartsenpost, een eigen bijdrage van 25 euro voor het eerste bezoek aan een polikliniek en spoedeisende eerste hulp en een eigen bijdrage van 25 euro per DBC. Het totaal aan eigen betalingen stijgt daardoor met 0,6 mld euro. (CDA_042, CDA_118, CDA_120)
- De compensatie eigen risico voor chronisch zieken en gehandicapten wordt verlaagd en gelijkgeschakeld met de Wtcg. Dit geeft een ombuiging van 0,5 mld euro. (CDA_043)
- Door een aantal loonmaatregelen wordt 0,4 mld euro bespaard. Een tweejarige nullijn voor cao's in de zorg heeft een tijdelijk drukkend effect op de uitgaven. (CDA_035) De topinkomens van bestuurders (CDA_033) en de honoraria van

medische specialisten (CDA_030) worden beperkt. Een groter deel van de kosten van medische vervolgoopleidingen komt voor rekening van de student. (CDA_032)

- Pakketbeperkingen in de curatieve zorg leiden tot een ombuiging van 0,2 mld euro doordat noodzakelijkheid als apart criterium wordt opgenomen en er een actiever in- en uitstroombesleid komt. (CDA_123)
- Overige maatregelen besparen in 2017 0,2 mld euro. Het Valys-vervoer wordt overgeheveld naar gemeenten met een 5% budgetkorting. De subsidiëring van de MEE organisaties wordt gedecentraliseerd met een budgetkorting. (CDA_127, CDA_162)
- De maatregelen in de curatieve zorg overlappen elkaar voor een deel waardoor de besparingen 0,2 mld euro lager uitvallen. (CDA_200)

Sociale zekerheid

- Snellere verhoging van de AOW-leeftijd: de AOW-leeftijd wordt in 2015 verhoogd naar 66 jaar, in 2017 naar 66,5 jaar en in 2020 naar 67 jaar. Vanaf 2020 wordt de AOW-leeftijd gekoppeld aan de levensverwachting. Tot 2015 wordt minder bespaard, in 2017 wordt netto 1,1 mld euro extra bespaard, en structureel is het effect nihil. (CDA_180)
- Het CDA beperkt de duur van de WW-uitkering tot maximaal twaalf maanden met een vervolguutkering van maximaal zes maanden. Herhaalwerkloosheid wordt beperkt en er wordt een inkomstenverrekening in de WW geïntroduceerd. De maatregelen leveren een besparing op van netto 1,1 mld euro in 2017 en lopen op tot 1,2 mld euro structureel. (CDA_005, CDA_006, CDA_008, CDA_009)
- Het CDA voert de Wet Werken naar Vermogen in, maar past het wetsvoorstel op onderdelen aan. Zo worden vrijgevallen plekken in de WSW niet opgevuld en is sprake van een aanvullende korting op de begeleidingskosten in de WSW. De besparing bedraagt 0,8 mld euro in 2017 en loopt op tot 2,2 mld euro structureel. (CDA_011)
- Nullijn sociale zekerheid: alle uitkeringen behalve de AOW worden gedurende twee jaar gekoppeld aan de nullijn van lonen in de collectieve sector. Hiermee wordt 0,8 mld euro bespaard. Structureel is het effect hiervan iets lager: 0,6 mld euro. (CDA_015)
- Zorgtoeslag: bevroren doelgroep zorgtoeslag uit het Regeerakkoord wordt doorgetrokken en daartoe worden de normpercentages verhoogd in 2016 en 2017 en gekoppeld aan de zorguitgaven. De ombuiging bedraagt 0,5 mld euro. (CDA_017)
- Toetsingsinkomen toeslagen: de hypotheekrenteaftrek en het eigenwoningforfait tellen niet meer mee bij de bepaling van de hoogte van de zorgtoeslag, kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget. Hierdoor wordt 0,5 mld euro minder uitgegeven aan toeslagen. (CDA_154)
- Zorgtoeslag: de beperking van de zorguitgaven (Zvw) wordt teruggestuisd naar de huishoudens via een verlaging van de nominale premie. Daardoor worden ook de uitgaven aan zorgtoeslag 0,5 mld euro lager. (CDA_163)
- De koopkrachtaanvulling voor AOW'ers (MKOB) wordt afgebouwd voor inkomens boven 20.000 euro zodat 0,4 mld euro bespaard wordt. Op langere termijn zal het

aantal ouderen nog groeien waardoor het structurele effect van deze maatregel hoger is: 0,5 mld euro. (CDA_114)

- Het CDA neemt het wetsvoorstel modernisering Ziektewet over. De besparing bedraagt 0,2 mld euro in 2017 en 0,3 mld euro structureel. Dit wetsvoorstel was nog niet opgenomen in het basispad. (CDA_181)
- Het CDA draait het belasten van de reiskostenvergoeding gedeeltelijk terug. Hierdoor neemt het premieplichtig inkomen af, waardoor ook de WW- en WAO-aanspraken afnemen. De resulterende ombuiging loopt op tot 0,1 mld euro. (CDA_083, CDA_084)
- Het CDA verlaagt de uitkering in de vangnet-ZW in het tweede ziektejaar tot 70% van het wettelijk minimumloon. De bezuiniging bedraagt 0,1 mld euro. (CDA_106)
- Het CDA introduceert een verplicht quotum voor het in dienst hebben van arbeidsgehandicapten voor de overheid. De besparing op uitkeringslasten bedraagt 0,1 mld euro. (CDA_108)
- Het CDA past de regelgeving rondom alimentatie zo aan dat meer alimentatie wordt betaald. Hierdoor dalen de bijstandsuitgaven met 0,1 mld euro. (CDA_112)

Overdrachten aan bedrijven

- Het CDA buigt 0,3 mld euro in 2017 om op het gebied van subsidies. Het betreft een algemene subsidietaakstelling en gaat daarmee niet alleen om subsidies naar bedrijven, maar ook om subsidies naar bijvoorbeeld het maatschappelijke middenveld. (CDA_119)

Internationale samenwerking

- Het CDA bezuinigt vanaf 2016 0,5 mld euro op ontwikkelingssamenwerking. (CDA_090)

Uitgaven overig

- De niet-belastingmiddelen van de overheid worden vergroot door verhoging van griffierechten (0,1 mld euro), hogere boetes voor het te laat betalen van de motorrijtuigenbelasting (0,1 mld euro) en het deels doorberekenen van de kosten van strafzaken en detentie aan de veroorzaker (0,1 mld euro). (CDA_098_b, CDA_153 en CDA_145)

Tabel 13.16 Ombuigingen in 2017, ex ante, mld euro

Maatregel	Bedrag
Arbeidsvoorwaarden collectieve sector	0,0
Openbaar bestuur	1,8
Rijk en zbo's (CDA_001, 164)	0,6
Lokaal bestuur (CDA_182)	1,2
Veiligheid	0,4
Apparaatkorting Rijk: deel veiligheid (CDA_001)	0,3
Taakstelling politie en justitie (CDA_143, 146)	0,1
Defensie	0,1
Ombuigingen op defensie (CDA_001, 148)	0,1

Bereikbaarheid	0,6
Minder geld wegen (CDA_089, 139)	0,5
Overig (CDA_001, 085)	0,1
Milieu	0,3
Terugdraaien milieumaatregelen Begrotingsakkoord (CDA_075)	0,2
Overig (CDA_078)	0,1
Onderwijs	1,3
Prestatieprikkels hoger onderwijs (CDA_064)	0,3
Verlaging leerlingbudgetten zittenblijvers primair en voortgezet onderwijs (CDA_058)	0,3
Overig (CDA_059, 067, 068, 130, 131, 132, 134, 135, 169)	0,8
Zorg	5,3
Geen verhoging vergoeding aan verzorgings- en verpleeghuizen (CDA_049)	0,4
Korting budget huishoudelijke verzorging (CDA_056, 128)	0,4
Verhoging extramurale eigen bijdragen AWBZ/WMO (CDA_047, 126)	0,4
Beperking extramurale AWBZ (CDA_052, 053, 057)	0,7
Scheiden wonen en zorg en invoering vouchers voor de langdurige zorg (CDA_045, 046)	0,4
Uitvoering AWBZ niet door zorgverzekeraars (CDA_050)	0,4
Uitwerking gereguleerde marktwerking en prijsmaatregelen (CDA_023, 022, 027, 034, 037, 124)	1,0
Verhoging eigen bijdragen huisartsenpost, polikliniek en SEH en bijdrage per DBC (CDA_042, 118, 120)	0,6
Integratie inkomensregelingen chronisch zieken en gehandicapten (CDA_043)	0,5
Verlaging norminkomens specialisten, bestuurders, cao's zorg, vergoeding AIO's (CDA_035, 033, 030, 032)	0,4
Inperking pakket curatieve zorg (CDA_123)	0,2
Overig (CDA_127, 162, 200)	-0,1
Sociale zekerheid	8,9
Snellere verhoging van de AOW-leeftijd (CDA_180)	3,7
Beperking WW-duur (CDA_005, 006, 008)	1,1
Ombuiging Wet Werken naar Vermogen (CDA_011)	0,8
Koppeling uitkeringen aan collectieve sector met uitzondering van AOW (CDA_015)	0,8
Verhoging normpercentages zorgtoeslag en koppeling aan zorguitgaven (CDA_017)	0,5
Verandering toetsingsinkomen toeslagen (CDA_154)	0,5
Verlaging Zwv-premies (CDA_163)	0,5
Beperking koopkrachtaanvulling voor hogere inkomens AOW'ers (CDA_114)	0,4
Modernisering Ziektewet (CDA_181)	0,2
Overig (CDA_83, 84, 106, 108, 112)	0,3
Overdrachten aan bedrijven	0,3
Taakstelling subsidies (CDA_119)	0,3
Internationale samenwerking	0,5
Ombuiging ontwikkelingssamenwerking (CDA_090)	0,5
Overige uitgaven	0,3
Verhoging niet-belastingmiddelen (CDA_098, 145, 153)	0,3
Totaal	19,7

13.4.2 Intensiveringen CDA

Het CDA trekt 4,4 mld euro in 2017 uit voor extra collectieve uitgaven.

Milieu

- Als gedeeltelijke compensatie voor het terugdraaien van de maatregelen van het Begrotingsakkoord, besteedt het CDA 0,1 mld euro aan anti-verdrogingsmaatregelen en tijdelijk herstelbeheer. (CDA_076)

- Het CDA stelt 0,1 mld euro beschikbaar voor de cofinanciering van agrarisch natuurbeheer en voor stimulansen voor een verhoging van de omgevingskwaliteit in, vooral, stedelijke gebieden. (CDA_077)
- Het CDA stelt in het kader van de Green Deals 0,1 mld euro beschikbaar voor revolverende leningen voor duurzame energie en Groene Valorisatie. (CDA_080)

Onderwijs

- Het CDA intensificeert 0,3 mld euro op fundamenteel onderzoek middels innovatiecontracten met universiteiten en het bedrijfsleven. (CDA_071)
- Het CDA zet in op extra onderwijs voor leerlingen met risico op zittenblijven. Zij trekken 0,2 mld euro uit voor onder andere extra huiswerkbegeleiding, bijlessen en zomerscholen. (CDA_058)
- De middelen voor scholing van leraren en begeleiding voor startende docenten in het voortgezet onderwijs worden verhoogd met 0,2 mld euro. Het CDA richt zich met name op het omscholen van leraren tot eerstegraads docenten. (CDA_073, CDA_136)
- Driejarigen met een taalachterstand krijgen voortaan onderwijs in een groep 0 onder verantwoordelijkheid van een basisschool. Het CDA zet 0,1 mld euro in om dit onderwijs mogelijk te maken. (CDA_062)
- Het CDA draait het studentdeel van de langstudeermaatregel terug. Dat bedraagt 0,1 mld euro. De korting op de instelling blijft gehandhaafd. (CDA_065)
- Het CDA verhoogt de lumpsum voor scholen in krimpgebieden met 0,1 mld euro. (CDA_074)
- Het CDA investeert 0,1 mld euro in associate degree programma's, ambachtscholen en het stimuleren van investeringen van bedrijven in (beroeps)onderwijs. (CDA_070)
- Het CDA trekt 0,1 mld euro uit voor kennisvalorisatie richting het mkb binnen de Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI's). (CDA_072)
- Het CDA investeert 0,1 mld euro in innovatie en digitalisering van leermiddelen. (CDA_060)
- In de institutionele sfeer wil het CDA toegankelijke informatie verschaffen over de kwaliteit van basisscholen aan ouders van leerlingen en de transparantie over de kwaliteit van opleidingen vergroten. Daarnaast wil het CDA vraagfinanciering introduceren voor deeltijd hoger onderwijs in tegenstelling tot de directe financiering van de instellingen. (CDA_137, CDA_067) Ook wil het CDA collegegelddifferentiatie in het hoger onderwijs. (CDA_135)

Zorg

- Voor het versterken van preventie in de eerste lijn en wijkverpleging trekt het CDA 0,1 mld euro uit. (CDA_028)
- De eigen betalingen voor de (extramurale) jeugdzorg worden met 0,1 mld euro beperkt. (CDA_054)

Sociale zekerheid

- Kinderopvangtoeslag: de afbouw van de vaste werkgeversvoet van 33,3% in de toeslagtabel voor het eerste kind, wordt teruggedraaid. De totale intensivering bedraagt 0,2 mld euro. (CDA_020)

- Er is sprake van weglek naar toeslagen, oplopend tot in totaal 0,0 mld euro in 2017 en 0,2 mld euro structureel. (CDA_011, CDA_106)

Tabel 13.17 Intensiveringen in 2017, ex ante, mld euro

Maatregel	Bedrag
Arbeidsvoorwaarden collectieve sector	0,0
Openbaar bestuur	0,0
Veiligheid	0,0
Defensie	0,0
Bereikbaarheid	0,0
Milieu	0,2
Overig (CDA_076, 077, 080)	0,2
Onderwijs	1,4
Stimulering fundamenteel onderzoek (CDA_071)	0,3
Intensivering huiswerkbegeleiding, bijlessen en zomerscholen (CDA_058)	0,2
Verbetering scholing van leraren en begeleiding van beginnende docenten (CDA_073, 136)	0,2
Overig (CDA_060, 062, 065, 070, 072, 074, 137)	0,6
Zorg	0,1
Overig (CDA_028, 054)	0,1
Sociale zekerheid	2,8
Snellere verhoging van de AOW-leeftijd (CDA_180)	2,5
Behoud werkgeversvergoeding in kinderopvang (CDA_020)	0,2
Overig (CDA_009, 011, 106, 154)	0,1
Overdrachten aan bedrijven	0,0
Internationale samenwerking	0,0
Overige uitgaven	0,0
Totaal	4,4

13.4.3 Lasten CDA

Het CDA verlaagt de lasten netto met 1,6 mld euro in 2017. Het gaat hier om de beleidsmatige lastenontwikkeling op EMU-basis (blo). De lastenverlaging is de resultante van een lastenverzwaring van 0,9 mld euro voor bedrijven en een lastenverlichting van 2,5 mld euro voor gezinnen.

Milieu

- Het CDA verhoogt de wegenbelasting voor personenauto's (mrb) generiek met 0,5 mld euro per jaar. (CDA_165)
- Oldtimers met een bouwjaar vanaf 1960 gaan ook motorrijtuigenbelasting betalen, wat een lastenverzwaring van 0,1 mld euro betekent. (CDA_088)

- Het CDA wil de eis, dat 70% van de huurders van woningbouwcorporaties akkoord moet gaan met renovaties, versoepelen. Deze maatregel heeft geen effect op het overheidsbudget. (CDA_081)

Inkomen en arbeid

- Belastingtarieven box 1: de loon- en inkomstenheffing gaat van vier naar twee schijven (vlaktaks met een topheffing). Tot een inkomen van 80.000 euro wordt het tarief gelijk aan het tarief eerste schijf (belastingen plus premies volks- en werknemersverzekeringen). Vanaf 80.000 euro geldt een topheffing die 10%-punt boven het algemene tarief ligt. Aftrekposten worden verrekend tegen het algemene tarief. Verder wordt de algemene heffingskorting volledig afgebouwd tussen modaal en 2 keer modaal. De arbeidskorting wordt vanaf 1,5 keer modaal afgebouwd naar nul. Per saldo resulteert een lastenverlichting voor gezinnen van 3,7 mld euro. (CDA_092)
- De maatregelen - auto, fiets en ov - uit het Begrotingsakkoord 2013 ten aanzien van het belasten van de vergoedingen voor het woon-werkverkeer worden gedeeltelijk teruggedraaid: de onbelaste kilometervergoeding wordt voor alle modaliteiten 13 cent per kilometer (inclusief zakelijke reizen). Vanaf 2016 geldt voor de auto een maximum afstand die kan worden vergoed: 70 km enkele reis. Woon-werkverkeer met leaseauto's wordt gerekend tot privé-kilometers wat invloed heeft op de bijtelling, dit conform het Begrotingsakkoord 2013. Dit resulteert in een lastenverlichting van 0,9 mld euro. (CDA_083, CDA_084)
- Snellere verhoging van de AOW-leeftijd leidt tot 0,4 mld euro hogere lasten voor gezinnen in 2017 doordat een groter deel van de 65-jarigen AOW-premie gaat betalen. Zie ook onder 'Ombuigingen'. (CDA_180)
- Het CDA beperkt de zelfstandigenaftrek met 0,3 mld euro. (CDA_157)
- Startersregeling: het CDA treft extra regelingen voor starters op de woningmarkt. Zo hoeft men voor starters met inkomensperspectief zich niet strikt te houden aan de voorgeschreven maximale *loan-to-value* verhoudingen en kunnen starters hun annuïtaire hypotheek over 35 jaar afbetalen in plaats van over 30 jaar. Daarnaast stimuleert het CDA het sparen voor de aankoop van de eerste woning middels een bonus van 1 à 1.000 euro. De maatregelen leiden tot een lastenverlichting van 0,1 mld euro. (CDA_097, CDA_018)
- Een eigen bijdrage van een werknemer aan diens werkgever voor een (duurdere) leaseauto wordt niet meer aftrekbaar. Dit betekent een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (CDA_087)
- Hypotheekschulden: het CDA wil het aflossen van bestaande hypotheekschulden bevorderen. Het CDA sluit daartoe een convenant af met banken om restschulden mee te financieren bij verhuizing, roept in de periode tot 2020 een tijdelijke subsidie in het leven om aflossen te bevorderen, en breidt de schenkingsfaciliteit uit als deze gericht is op schuldaflossing. Het budgettaire effect is nihil. (CDA_097)
- De beperking van de zorguitgaven (Zvw) wordt teruggesluisd via een verlaging van de nominale premie. Vanaf 2015 wordt deze nominale premieverlaging afgeroomd door een verhoging van het vlaktakstarief, waardoor dit wat hoger uitkomt dan het

tarief eerste schijf in het basispad. Per saldo is dit lastenneutraal. (CDA_093, CDA_094).

- Schuif vitaliteitspakket: de sectorale budgetten voor scholingsuitgaven à 0,3 mld euro worden vervangen door een even grote fiscale faciliteit voor individuele scholingsuitgaven. De maatregel is zowel EMU- als lastenneutraal. (CDA_010)

Vermogen en winst

- Huurmarkt: het CDA vervangt het huidige woningwaarderingssysteem met zijn woningpuntensysteem door een systeem waarbij de maximaal redelijke huur wordt vastgesteld op 4,5% van de WOZ-waarde van de woning. Het CDA verhoogt de maximale jaarlijkse huurverhoging tot 2% boven inflatie voor huishoudens met een inkomen lager dan 43.000 euro en houdt vast aan 5% boven inflatie (zoals in het basispad) als het huishoudeninkomen hoger is dan 43.000 euro. Het CDA wil bereiken dat verhuurders voor “de doelgroepen” een afslag op de huur gaan geven zodanig dat de uitgaven aan de huurtoeslag met 1,6 mld euro worden beperkt. In ruil daarvoor wordt de verhuurdersheffing van 0,8 mld euro uit het basispad geschrapt. Ten slotte richt het CDA een vangnetfonds in om frictiekosten op de huurwoningmarkt op te vangen. Dit fonds wordt gevuld en beheerd door alle woningcorporaties. Deze huurmaatregelen tezamen betekenen per saldo een lastenverzwaring van 0,8 mld euro. (CDA_016)
- Het CDA verlengt de schijflengte van het lage tarief vennootschapsbelasting. De lasten worden met 0,3 mld euro verlicht. (CDA_099)
- Het CDA verlaagt het tarief in box 2 van de inkomstenbelasting met 5%. Dit verlaagt de lasten met 0,3 mld euro. (CDA_099)
- Als onderdeel van de vlaktaks gaat het forfaitaire rendement in box 3 omhoog naar het tarief van de vlaktaks. Omdat tegelijkertijd het fictieve rendement wordt verlaagd heeft dit geen budgettaire consequenties (CDA_092).

Overig

- Het CDA verhoogt in 2017 de assurantiebelaasting taakstellend met 0,5 mld euro. (CDA_156)
- Het CDA verhoogt in 2017 de accijns op alcohol taakstellend met 0,3 mld euro en de accijns op tabak taakstellend met 0,4 mld euro. (CDA_178, CDA_179)
- Structurele oploop woningmarktmaatregelen: de woningmarktmaatregelen van het CDA hebben na 2017 nog additionele budgettaire effecten. Het gaat om de maatregelen CDA_016 en CDA_097. De doorwerking van dit pakket van maatregelen na 2017 leidt tot een additioneel negatief structureel budgettair effect. (CDA_920, CDA_921)

Tabel 13.18 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2017, ex ante, mld euro

Maatregel	Bedrag
Milieu	0,7
Verhoging wegenbelasting personenauto's (CDA_165)	0,5
Overig (CDA_081, 088)	0,1
Inkomen en arbeid	-3,8
Invoering vlaktaks met topheffing (CDA_092, 093, 094)	-3,7
Invoering onbelaste kilometervergoeding van 13 cent per kilometer (CDA_083, 084)	-0,9
Snellere verhoging van de AOW-leeftijd (CDA_180)	0,4
Beperking zelfstandigenaftrek (CDA_157)	0,3
Overig (CDA_010, 018, 087, 097)	0,0
Vermogen en winst	0,3
Verhuurdersheffing (CDA_016)	0,8
Verlenging eerste schijf vennootschapsbelasting (CDA_099)	-0,3
Verlaging tarief box 2 met 5%-punt (CDA_099)	-0,3
Lasten overig	1,3
Verhoging assurantiebelasting (CDA_156)	0,5
Verhoging alcohol- en tabakaccijns (CDA_178, 179)	0,8
Overig (CDA_920, 921)	0,0
Totaal lastenmaatregelen	-1,6
w.v. gezinnen	-2,5
bedrijven	0,9
buitenland	0,0

Niet-EMU-lastenontwikkeling

De niet-EMU-lasten nemen netto met 2,0 mld euro toe in 2017 t.o.v. het basispad. De niet-EMU-lasten kunnen gezien worden als een correctie op de lastenontwikkeling in 2017 op EMU-basis om tot de lastenontwikkeling te komen zoals die door gezinnen en bedrijven wordt ervaren. Intertemporele schuiven worden meegenomen omdat een lastenverzwaring in 2017 in deze gevallen (ten dele) wordt gecompenseerd door een lastenverlichting na 2017. De overige niet-EMU-lasten betreffen kosten voor bedrijven of gezinnen die het gevolg zijn van overheidsbeleid, maar geen directe gevolgen hebben voor het EMU-saldo.

- Als gevolg van de aanpassing van de eigen betalingen en het collectief verzekerde pakket AWBZ en Zvw gaan burgers voor hun zorg 1,8 mld euro meer zelf betalen. (CDA_042, CDA_043, CDA_046, CDA_047, CDA_052, CDA_053, CDA_108, CDA_118, CDA_120, CDA_124, CDA_126, CDA_128, CDA_046, CDA_052)
- Het CDA stelt een verplichting in voor 20% meestook van biomassa in kolencentrales. Deze maatregel levert een niet-EMU-relevante lastenverzwaring op van 0,2 mld euro. (CDA_184)

Tabel 13.19 Niet-EMU-lastenmutaties t.o.v. basispad in 2017, ex ante, mld euro

Maatregel	Bedrag
Eigen betalingen zorg (CDA_042, 043, 046, 047, 052, 053, 108, 118, 120, 124, 126, 128)	1,8
Verplichting voor 20% meestook van biomassa in kolencentrales (CDA_184)	0,2
Totaal niet-EMU-lastenverlichting	2,0

13.4.4 Overzicht maatregelen klimaat en energie CDA

- Het CDA stelt een verplichting in voor 20% meestook van biomassa in kolencentrales. Deze maatregel levert een niet-EMU-relevante lastenverzwaring op van 0,2 mld euro vanaf 2013. (CDA_184)
- Het CDA voert de structuurvisie wind op land uit. Deze maatregel heeft geen budgettaire effecten. (CDA_185)
- Het CDA gaat de energieprestatiecoëfficiënt (EPC) aanscherpen tot 0 in 2020.
- Het CDA wil de eis, dat 70% van de huurders van woningbouwcorporaties akkoord moet gaan met renovaties, versoepelen. Deze maatregel heeft geen effect op het overheidsbudget. (CDA_081)
- Het CDA gaat de EIA, MIA, VAMIL en MEI samenvoegen tot één regeling met heldere voorwaarden en transparante cumulatieregels: de regeling Aftrek Groene Investerings (AGI). (CDA_078)
- Het CDA stelt in het kader van de Green Deals 0,1 mld euro beschikbaar voor revolverende leningen voor duurzame energie en Groene Valorisatie. Deze maatregel heeft een negatief EMU effect van 0,1 mld euro. (CDA_080);

13.4.5 Overzicht maatregelen natuur CDA

Tabel 13.20 geeft een overzicht van alle geanalyseerde maatregelen. Naast de relevantie van de maatregelen voor biodiversiteit en beleving, zijn het budgettaire effect voor het Rijk en het (eventuele) effect op de lastendruk voor de landbouw weergegeven. In de teksten onder de tabel worden de maatregelen kort toegelicht.

Tabel 13.20 Geanalyseerde maatregelen, bedragen in mld euro's per jaar

Nummer	Maatregel	Relevant voor biodiversiteit	Relevant voor beleving	Uitgaven overheid natuur	Lastenverzwaring landbouw
CDA_075	Terugdraaien natuurmaatregelen Begrotingsakkoord	x	x	-0,2	
CDA_076	Natura 2000/PAS: herstelbeheer en hydrologie	x		0,05	
CDA_077	Leefbaarheid en biodiversiteit Opgesteld vermogen windenergie	x	x	0,05	zie energie en klimaat

CDA_075: Terugdraaien natuurmaatregelen Begrotingsakkoord

- Het CDA draait alle maatregelen op het gebied van natuur uit het Begrotingsakkoord terug en besteedt een deel van de middelen op een andere wijze (CDA_076 en CDA_077).
- Met deze bezuiniging kort het CDA het budget voor aankoop, inrichting en beheer van natuurgebieden en recreatief groene gebieden rondom steden. Deze maatregel bepaalt in sterke mate het licht negatieve effect op het gebied van biodiversiteit en beleving.

CDA_076: Natura 2000/PAS: tijdelijk herstelbeheer en hydrologie

- Het CDA handhaaft 0,05 mld euro per jaar die in het basispad bedoeld waren voor anti-verdrogingsmaatregelen en tijdelijk herstelbeheer.

- Deze maatregel draagt bij aan het behoud van soorten in de Natura 2000-gebieden. Door de korting op het regulier beheer en de vermindering van de aankoop van nieuwe gebieden, gaat de natuurkwaliteit toch licht achteruit.

CDA_077: Leefbaarheid en biodiversiteit

- Het CDA stelt 0,05 mld euro per jaar beschikbaar voor de cofinanciering (EU) van agrarisch natuurbeheer en voor initiatieven gericht op een vergroting van de omgevingskwaliteit in met name stedelijke gebieden (o.a. stadslandbouw, buurt- en moestuinen, groene daken, trambanen, geluidswallen, terreinen tussen wegen).
- De investering van het CDA in agrarisch natuur- en landschapsbeheer compenseert niet de achteruitgang van de belevingswaarde van natuur en landschap veroorzaakt door maatregel CDA_075.

Opgesteld vermogen windenergie

- Het CDA vergroot het opgesteld vermogen windenergie naar 6000 MW in 2020, dat is 2000 MW boven het niveau in het basispad.
- Lokaal neemt de belevingswaarde van de open ruimte af door de bouw van nieuwe windturbines. Landschappen zonder windturbines worden aantrekkelijker gevonden dan dezelfde landschappen met turbines, ongeacht hun verschijningsvorm.

De verkiezingsprogramma's 2012 laten zien welke keuzes politieke partijen maken voor de jaren 2013-2017. De programma's tonen aan dat er echt iets te kiezen valt voor de komende kabinetsperiode. Hoe gaan we na de economische crisis de overheidsfinanciën weer op orde brengen en hoe snel? Verhogen we de AOW-leeftijd en beperken we de aftrek van de hypotheekrente, of juist niet? Hoe verminderen we de filedruk? Willen we klimaatverandering aanpakken en zo ja, hoe dan? Is het de moeite waarde om meer geld uit te geven aan onderwijs of innovatie? Hoeveel trekken we uit voor natuur? Hoe kunnen we de woningmarkt beter laten functioneren? Hoe gaan we om met de stijging van de kosten van de zorg?

In de aanloop naar de verkiezingen van 12 september 2012 hebben tien politieke partijen - VVD, PvdA, PVV, CDA, SP, D66, GroenLinks, ChristenUnie, SGP, DPK - gevraagd om een analyse van hun verkiezingsprogramma's. Het CPB heeft de economische effecten geanalyseerd, het PBL de effecten op milieu.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau (CPB)
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
(070) 338 33 80 | www.cpb.nl | info@cpb.nl

Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)
Postbus 30314 | 2500 GH Den Haag
(070) 328 87 00 | www.pbl.nl | info@pbl.nl

Gedrukt door:
De Swart BV
Postbus 53184 | 2505 AD Den Haag
(070) 308 21 21 | www.kds.nl | info@kds.nl

Foto omslag: GPD | Stephanie Versteeg

Augustus 2012 | ISBN 978-90-5833-559-3

